242.

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Һурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 243 (8463)
ОКТЯБРИИН 13
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл —маша шухала зорилго

Адууһа малаа арьбантай, далантайгаар ондо оруулха, ашаг шэмэ ехээр абаха, тоо толгойень улам олошоруулха гээшэ социалистическэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй шиидхэхэ ёһотой шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Тиимэ хадань, республикын олонхи колхозууд, совхозууд, МТС-үүд энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ эртээнһээ бэлдэжэ, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй алдарта ойе эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтахын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээд, оролдосото габшагай ажалайнгаа үрэ дүнгүүдые согсолжо захалаа. Үбһэ ногооной үлтэй шэмэтэй үедэнь бүхы малдаа бардам хүрэхөөр хуряажа абаһан, байра байдалыень заһабарилжа гү, али барижа бэлэн болгоһон байна. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель малай тэжээл болохо 10 мянга үлүүтэй центнер үбһэ сабшажа абаһан, 2500 тонно силос дараһан байха юм. Малшадай байрлаха хоёр шэнэ гэр, бани барижа түгэс бэлэн болгоо, бүхы дал хашаануудые жэншэдгүй заһабарилаа. Тэрэшэлэн Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлдэһэн тухайдань манай газетын мүнөөдэрэй номерто толилогдобо.

Гэхэ зуура, зарим колхозууд болон совхозууд малай тэжээл элбэгжүүлхэ арга боломжонуудаа хүсэд хэрэглэдэггүй байна. Нэрлэн хэлэбэл, Курумканай, Баргажанай, Сэлэнгын, Зэдын ба бусад хэдэн аймагуудай колхозууд тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргээгүй болобошье, нилээд олон гектар сабшалангаа хуряагаагүй байһаар.

Олохон колхозуудта силос дараха түсэб баһал дүүргэгдээдүй байна. Жэшээнь, Бичурын аймагай колхозууд тэжээл силослэхэ түсэбөө миил 20, Курумканай аймагай—24, Яруунын—26 процент дүүргээ. Теэд силос болгохоор үбһэ ногооной хаа хаанагүй элбэг байһаниинь дамжаггүй.

Энээн дээрэһээ ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, республикын колхозууд болон совхозууд үбһэ, силосэйнгээ дутууе хүсэлдүүлхын тулада элдэб арга оно бэдэржэ нэмэлтэ тэжээл суглуулха уялгатай. Саг соогоо суглуулагдажа сомогдоһон солоомын һайн холисо болодогынь мэдээжэ, Бүхы солоомоёо хоггүйгөөр суглуулжа сомоолхо шухала. Газарай эдеэнэй гээгдэһэн үлэгдэл дары суглуулжа, хадагалха, мэргэжэлтэдэй заабариин ёһоор буйлуулжа, малдаа эдюулхэ хэрэгтэй. Нуур ба намагай хүрэмсөөр ожорһо хулһыень, хадагдаһан таряанай узуурые сабшажа, бүдүүн тэжээл болголсохо арга колхоз бүхэндэ бии.

Ямаршье тэжээлэй шэмэ ба шанарынь буйлуулгаһаа нилээд дулдыдадаг. Тиимын тула, элдэб тэжээл үйрүүлхэ, ультирүүлхэ, шанаха, дэбтээхэ цехүүд, кухнинуудай хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэхэ шухала. Үбһэ тэжээлээ рацион, нормын ёһоор гаргашалха, һара бүриин түсэб табижа, правлени дээрэ баталха хэрэгтэй.

Гэхэтэй хамта, мал һүрэгөө тобир тарганаар ондо оруулха, ашаг шэмыень арьбадхаха, тоо толгойень олошоруулха хэрэгтэ уужам, һаруул байранууд, таарамжатай һайн бэлшээри ба уһалуури ехэ удхашанартай. Тиимэһээ, республика доторхи олохон түрүү колхозуудта барилгын хүдэлмэри хабартаа, зундаа һайнаар эмхидхэгдэжэ, нилээд ехэ юумэн хэгдэһэн байха юм. Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозые жэшээ болгон абаад үзэе. Эндэхи барилгашад 1957 оной туршада үнеэдэй, шубуудай байрануудые бариһан, гахайн, хониной хэдэн байрануудые һэльбэһэн байна. Гэбэшье Хэжэнгын, Хориин, Сэлэнгын ба бусад зарим аймагуудай колхозууд малшадые һайн байраар хангаха, малай дал хашаануудые заһабарилха түсэбүүдээ дүүргээдүй, нобшорһоор.

Мүнөө жэлэй үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые шалгахадаа, урдынхиһаа ондоо эрилтэ табиха байһыень анхаралдаа абаха хэрэгтэй. Малшадай байра, культбаза, бани ба малай дал хашаанууд, хорой хуһамагуудай үргэлжэ дээрээ түгэс бэлэн болоходонь лэ—тусхай комисси тушаажа абаха юм.

Малшадай культурна эрилтые хүсэд дүүрэн хангаха тодорхой хэмжээ-ябуулга хараалха: культбаза болон улаан булангуудай хүдэлмэрииe һайжаруулха, малшадай һуралсал эмхидхэжэ, эрдэм мэргэжэлыень улам дээшэлүүлхэ, медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ, эд бараагаар хангаха хэрэгтэ эртээнһээ анхарал хандуулха шухала.

Үбэлэй һарын эхилхэ саг үдэр бүри ойротожол байна. Энээниие анхаралдаа абажа, ноябриин 1 болотор нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ али бүхы арга боломжоёо хэрэглэхэ, малшадай гэр байранууд, малай хашаа хоройнуудые барижа дүүргэхэ, һайнаар заһабарилха, дулаалха, хамаг шухала зүйлнүүдээр хангаха, октябриин 20 хүрэтэр колхозуудай мал ажалай бригадануудые шадамар бэрхэ хүнүүдээр бүридүүлхэ ёһотойбди.

Эдэ асуудалнуудые аймагуудай, колхозууд, совхозууд болон МТС-үүдэй хэблэгдэмэл газетэнүүдтэ, ханын һониндо үргэнөөр толилхо, тусхай шалгалга эмхидхэхэ шухала.

Нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй ямараар ябажа байһые үдэр бүри шалгаха, шухала болоһон ушарта шанга хэмжээ абаха, түрүүшүүлэй жэшээе бүгэдын шадабари болгохо зэргэтэй.

Энэ жэлэйнгээ үбэлжэлгые эмхитэй, амжалтатайгаар үнгэргэжэ, мал ажалай ашаг шэмын хүн бүхэндэ хүртэсынь талаар ойрын жэлнүүдтэ Америкые хүсэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсахын түлөө тэмсэе, нүхэд!

Республикын колхозууд болон совхозуудта үрэһэ хаалгын ябаса тухай

1957 оной октябриин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Ороһото культура	Хартаабха	Аймагууд	Ороһото культура	Хартаабха
Бичурын	85,3	60,0	Б-Кударын	46,4	63,9
Тарбагатайн	80,6	59,2	Баргажанай	38,4	70,2
Түнхэнэй	76,6	77,4	Иволгын	34,7	55,5
Прибайкальска	76,2	74,0	Сэлэнгын	33,3	55,3
Хэжэнгын	74,2	26,1	Кяхтын	31,9	82,4
Хорин	72,5	—	Закаменай	31,6	51,2
Мухаршэбэрэй	68,4	51,4	СОВХОЗУУД:		
Зэдын	67,8	32,5	Яруунын	96,3	51,4
Яруунын	64,4	11,3	«Эрдэм»	85,2	23,3
Кударын	58,3	83,3	Кяхтын	85,2	88,0
Заиграйн	57,1	39,5	Бичурын	84,3	53,3
Кабанскын	53,9	51,1	Хориин	57,5	15,5
Торин	53,7	36,8	Боргойн	56,1	45,2
Курумканай	46,4	55,0	Сэлэнгын	12,4	—

Советскэ Союзай Коммунистическэ партида

МОСКВА

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха бүмбэгые амжалтатайгаар табижа, түүхэтэ ехэ илалта туйлаһантайнь дашарамдуулан, советскэ эрдэмтэдые, арадыень, партииень Индиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитет амаршална. Энэ илалта хадаа дэлхэйн эрдэм ухаанда оруулһан агууехэ туһа нэмэри, замбуулин түбиие мэдэлдээ абаха замдаа хүн түрэлтэнэй хэһэн ехэ алхам болоно. Мүн социализмын үедэ эрдэм ухаанай ямар ехэ һалбаран хүгжэхэ байһан тухай энэ ушар элитээр гэршэлнэ.

Индиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.

Коммунистическэ партиин Нэгэдэхи Секретарь, дээдэ тушаалта господин Н. ХРУЩЕВТО

МОСКВА

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша Түрүүшын тусхай бүмбэгые Советскэ Союзай амжалтатайгаар табиһантайнь дашарамдуулан, Таниие өөрыетнай, Советскэ Союзай арадуудые болон бүхы хүн түрэлтэниие Тахрир провинциин эрдэмтэдэй, инженернүүдэй болон хүдэлмэришэдэй ба өөрынгөө зүгһөө үнэн зүрхэнһөө, айхабтар ехээр баярлан амаршалнаб. Энэ агууехэ амжалта хадаа хүн түрэлтэнэй хоорондоо нягтаар харилсаха талаар шэнэ шата нээжэ, баруун оронуудтахи империализмын зүгһөө гаргагдажа байгаа хэрзэгы шанга эзэмдэлгые, мүлжэлгые үгы хэхэ бэзэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө найданабди.

Магди Хассанейн, Национальна ассамблейн гэшүүн, Тахрир провинци.

РСФСР-эй уранзураашадай Союзай оргкомитедэй түрүүшын пленум

РСФСР-эй уранзураашадай Союзай оргкомитедэй түрүүшын пленум октябриин 11-дэ Москвада, СССР-эй уранһайханай Академидэ нээгдэбэ. Российска Федерациин элдэб хизаарнуудһаа, областьнуудһаа болон автономно республиканууднаа 200 гаран уранзураашад, графигууд, скульпторнууд, искусствые шэнжэлэгшэд энэ пленумдэ хабаадахаяа ниислэл хото ерээ. «Москвагай уранзураашад социалистическэ Москвае ямараар харуулааб» гэһэн выставкэ, тэрэшэлэн Ленинградай болон Российска Федерациин бусад уранзураашадай выставкэнүүд пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ.

Пленумэй заседани октябриин 15 болотор үргэлжэлхэ.

(ТАСС).

Хүдөөгэй музей эмхидхэгшэ

Пензенскэ областиин Атмисс тосхондо, таримал хуһануудай ногоон набшаһанай дундаһаа хизаар нютагаа шэнжэлхэ хүдөөгэй музейн байшан тобойн харагдана. Тэрэ музейн табан таһалга соо тэндэхи һургуулиин багша Георгий Дмитриевич Смагинай табин жэлдэ суглуулһан 1500 экспонат бии.

Таряашадай үхибүүдые һургахынгаа хажуугаар, нүхэр Смагин элдэб ургамал, газарай ашагта малтамал суглуулдаг, тосхоной болон оршон тойронхи газарайнь түүхэ шэнжэлэн үзэдэг байгаа.

1910 ондо Смагин багшын хүтэлбэри доро, тосхоной таряашад багахан музей нээһэн юм.

Мүнөө Смагин багша Атмисс тосхоной болон колхозой түүхэ бэшэхэһээ гадна, музейгээ хүтэлбэрилһөөр.

Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе угтуулан, тосхоной музейдэ түүхын таһаг нээгдээ. Улаан гвардейцүүдтэ зорюулһан буландань элдэб фото-зурагууд, документнүүд табигдаа. Үнинэй коммунистнууд, партизанууд болон үндэр наһатай колхознигуудай үзэһэн хараһанаа дурдан хөөрэхэдэнь, 1917 оной революционно событинууд эли тодоор ойлгогдоно.

«Горькиин нэрэмжэтэ колхоз» гэжэ таһагынь тосхоной ажалшадай туйлаһан ажахын амжалтануудые харуулна.

В. И. Ленинтэй болон Н. К. Крупскаятай уулзаһан тухайдаа Г. Д. Смагин угаа һонирхолтойгоор колхознигуудта хөөрэдэг.

Һаяхан тосхоной болон Нижне-Ломовско районай ажалшад Г. Д. Смагинай 70 наһа гүйсэһэн ойе тэмдэглээ. Үбгэн багшын үбсүүе Ленинэй Ажалай Улаан Тугай хоёр орден, Хүдөө ажахын выставкын алтан медаль шэмэглэнэ.

Дархан нэрээ суурхуулна

Ториин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо Бато Базаров олон жэлдэ түмэршэ дарханаар оролдосотой һайнаар хүдэлжэ, эрхим ажалаараа сууда гаранхай.

Энэ дарханай ухаалан бодожо, уралан зохёоһон түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэжэ, колхозой үйлэдбэриин ажал ехэтэй олохон хүдэлмэри хүнгэдхэгдөө.

Дархан Базаров түмэр, булад, зэд, шэрэм гэхэ мэтые шэрээжэ, гагнажа машина, тэчила болон хүдөө ажахын зэр зэмсэгүүдые заһабарилдаг.

— Манай Базаровай заһабарилһан машина, зэмсэгүүд хододоо һайн шанартай байдаг,—гэжэ түмэршэ дарханаа эндэхи зон магтадаг.

Мүнөө дархан Базаров кузница соогоо хүдэлхэһөө гадна, электростанциин барилгые, автомашинануудай заһабарилгые ударидадаг. Нүхэр Базаров хамтын ажалдаа үнэн сэхээр ажаллажа, үдэр бүриингөө нормые 150—175 процент дүүргэжэ, колхознигуудтаа үльгэр жэшээ харуулдаг. Иигэжэ Бато Базаров дархан нэрээ суурхуулна.

М. Цагановай текст, **Б. Доржиевай** фото.

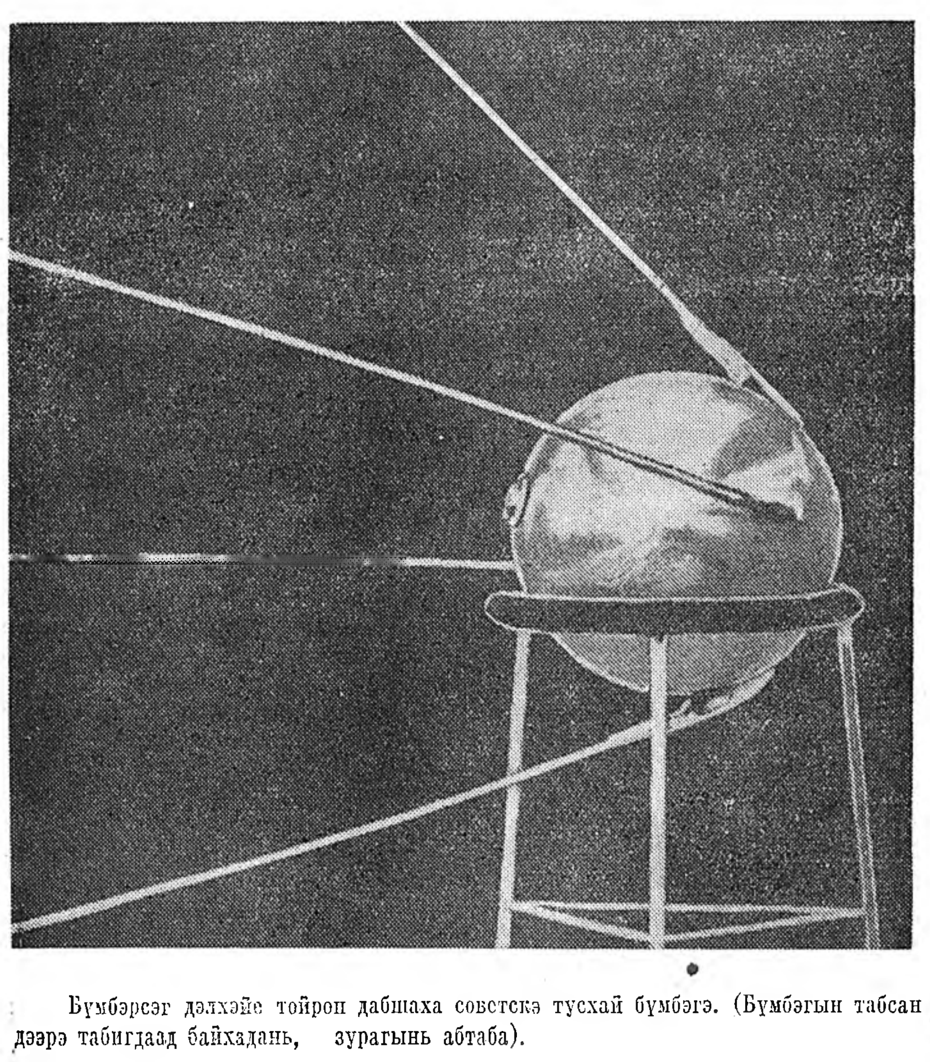
БҮМБЭРСЭГ ДЭЛХЭЙЕ ТОЙРОН ДАБШАХА ТУСХАЙ БҮМБЭГЫН ЯБАДАЛ ТУХАЙ

Энэ бүмбэгэмнай газар дэлхэйе зуу дахин тойробо

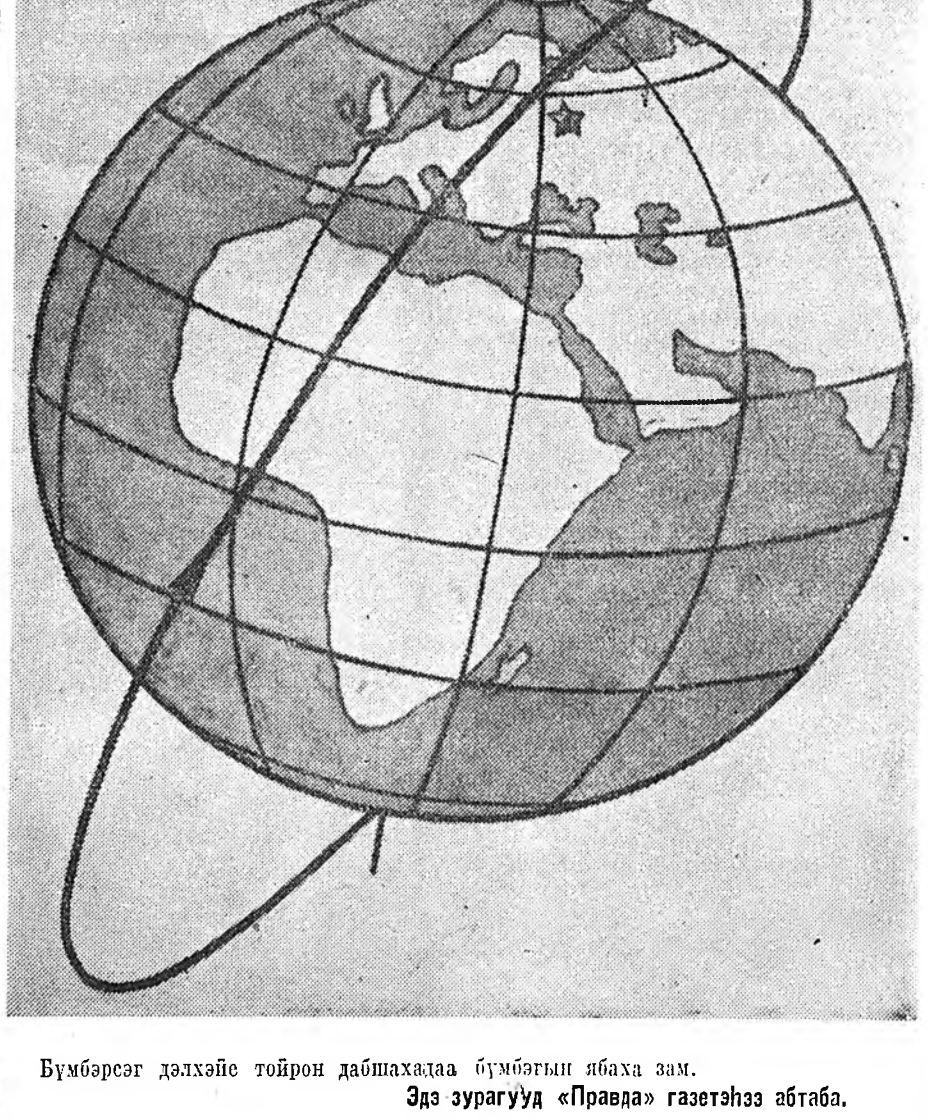
Октябриин 11-дэ 18 часта газар түбиие тойрон дабшаха бүмбэгэ дэлхэйн бүмбэрсэгые 100 дахин тойрожо, 4400 мянган километр шахуу зам гаталаа. Научна станцинууд, астрономическа, радиопеленгационно болон радиолокационно пунктнууд, мүн радиодо дуратайшуул бүмбэгын ябадалай хойноһоо амжалтатайгаар ажаглан хараһаар. Октябриин 11-дэ үглөөнэй 5 час 13 минутаһаа 5 час 17 минута хүрэтэр бүмбэгые дахажа ябаһан ракетын Москва дээгүүр ниидэжэ ябаһые, хүнүүд миин нюдөөрөө хараа. Гадна Москвагай шадар байрлаһан астрономическа пунктнууд бүмбэгыншье, мүн тэрэниие дахагша ракетыншье ябадалые хараа.

* * *

1957 оной октябриин 13-да бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша тусхай бүмбэгэ 00 час 29 минутада (саг Москвагай) Чита хото дээгүүр ниидэн гараха.

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха советскэ тусхай бүмбэгэ. (Бүмбэгын табсан дээрэ табигдаад байхадань, зурагынь абтаба).

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшахадаа бүмбэгын ябаха зам.

Эдэ зурагууд «Правда» газетэһээ абтаба.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Мал, таряанайнгаа, агнууриингаа ажахые эрид хүгжөөхэ

Хойто-Байгалай аймагай партийна конференциһээ

Хойто-Байгалай аймагта партийна конференци тээсгэн үнгэрөө. КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, урда тээхи партийна конференциин тогтоолые бэелүүлэн, партиин айком урдаа табигдажа байһан зорилгонуудые дүүргэлгэдэ аймагай партийна организациин оролдолгые зорюулаа. Тиигэжэ аймагай ажахые болон культурые хүгжөөхэ хэрэгые, партийна эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри зарим зэргээр һайжаруулаа гэжэ КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр **Е. М. Стулев** тоосоото элидхэл хэхэдээ, мүн үгэ хэлэһэн делегадууд тэмдэглэһэн байна.

Хүдэлмэриин дутуунуудта, шиидхэгдээгүй асуудалнуудта конференциин делегадууд гол анхаралаа хандуулаа. Промышленностиие, хүдөө ажахые, культурна байгуулалтые хүтэлбэрилхэ, мүн партийно-политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха талаар КПСС-эй айкомой, тэрэнэй бюрогой хүдэлмэридэ горьтой дутуунуудай бии байһые элидхэлшэ, мүн үгэ хэлэгшэд элирүүлһэн байна.

Аймагай ажахын гол һалбари загаһанай промышленность юм. Гэхэ зуура, загаһа бариха гүрэнэй түсэбые тус аймаг гурбадахи жэлээ удаа дараалуулан дүүргэнэгүй. Мүнөө жэлдэшье түсэбэй дүүргэлтэ хангалтагүй. Юһэн һарын турша соо загаһа бариха жэлэй түсэб 53 процент дүүргэгдээд байна. Нижне-Ангарска загаһанай комбинат, загаһа барилгын колхозууд түсэбүүдээ дүүргээгүй.

Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, КПСС-эй айком, тэрэнэй секретарь байһан нүхэр А. Ф. Кувшинов, аймсовет, тэрэнэй гүйсэдком ажахын энэ һалбариие хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилөө. Партиин айком, загаһанай комбинадай, колхозуудай партийна эхин организацинууд загаһа барилгын асуудалда анхаралаа багаар табидаг, загаһашадай бригаданuудта эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулдаг, түрүү загаһашадай дүршэлые согсолон дэлгэрүүлдэггүй, загаһа барилгын һайн һайн багажа зэбсэгүүдые хэрэглэхэ тухай оролдолго багаар гаргадаг байна. Загаһа барилгада хамаатай асуудалнуудые КПСС-эй айком бюрогойнгоо заседани, пленумүүд дээрэ зүбшэн хэлсэдэг болобошье, тэдэниие дүүргэхын тулада эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаггүй байгаа. Энээн тухай делегадууд нүхэд Сороковикова, Валегжанин болон бусад хэлэһэн байна.

Загаһашадые культурно-ажаһуудалай талаар хангаха, тэдэнэй ажал эмхидхэхэ, журамыень һайжаруулха тушаа хүдэлмэри һулаар ябуулагдадаг байгаа. Түсэбөө дүүргэхын түлөө жэлэй эхинһээ абаад тэмсэл һулаар хэгдэһэн байна. Тусхайлбал, нэгэдэхи кварталда загаһанай комбинат, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Победа» болон бусад зарим колхозууд мүльһэн дороһоо загаһа барилгада хүнүүдээ хаһа саг сооһь гаргажа шадаагүй.

Загаһашадые шухала зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр хангаха, культурно-ажаһуудалыень һайжаруулха тухай комбинадай хүтэлбэрилэгшэдтэ, колхозуудай правленинүүд болон партийна эхин организацинуудта партиин айком, аймгүйсэдком эрилтэ хэдэггүй байгаа.

Байгалай зүүн эрьеэр хоножо амархаар таарамжатай нэгэшье байрагүй. Тэндэхи байранууд бороо һалхинһаа хурахын аргагүй үер үмхи болошонхой. Загаһашадай бригаданuудта газетэнүүд олонхидоо абтадаггүй, тэндэхи радиоприёмнигууд хүдэлдэггүй байна. Культурна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд загаһашадта ошодоггүй шахуу. Худалдаа наймаан муугаар эмхидхэгдэдэг гэжэ нүхэд **Перевалов, Печкин** гэгшэд хэлээ.

Хабар-зунай үедэ загаһанай флодые бэлэдхэхэ тушаа пленумэй тогтоолой гүйсэдхэлые партиин айком хинадаггүй байшоо. Загаһанай комбинадай главна инженер нүхэр Шитиков энэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандажа, флодынь хүсэд бэлэдхэгдээгүй байшоо. «Байкалгосрыбтрест» хадаа комбинадта мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые, материал болон техникэ үгэхэ аад лэ, биратай туһаламжа үзүүлдэггүй. Тиимэһээ губшуур, якорь, дабһан, шулуун нүүрһэн гэхэ мэтэ зүйлнүүд дуталдадаг байна.

Ямар шалтагаанһаа һүүлэй жэлнүүдтэ аймагай колхозууд загаһа барилгынгаа түсэбүүдые дүүргэдэггүй байгааб гэхэдэ, олонхи колхозуудынь мүнгэ алтаар дуталдадаг байха юм. Гэбэшье, колхозуудта хамһабариин һалбаринуудые һайнаар хүгжөөхэ тухай партиин айком, аймсоведэй гүйсэдком, колхозуудай партийна организацинууд болон правленинүүд анхаралаа табинагүй.

Аймагай колхозууд хамһабариин һалбаринуудые ехээр хороожорхиһоор үнихэнэй боложо байна. Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һүнэй-товарна фермэнүүдһээ олзо багаар ороно гэжэ тон ехээр эндүүрдэг болонхой. Тиигэжэ малай тоо олошоруулхын, ашаг шэмэ дээшэлүүлхын түлөө хүсэд оролдоногүй.

Үнгэрэгшэ жэлэй юһэн һарын турша соо үнеэн бүриһөө 852 килограмм һүн һаагдаһан байгаа һаа, мүнөө жэл мүн лэ юһэн һара соо 1067 килограмм һүн һаагдаа. Гэбэшье, үнеэдэйнь тоо үсөөрһэн дээрэһээ, бухы дээрээ һү һаажа абалга хороһон байна.

КПСС-эй айком хүдөө ажахынгаа байдал һайжаруулха зорилгоор эбэртэ бодо мал алаха ба худалдаха ябадал хориһон байна. Энэ оной мартда болоһон партийна эдэбхитэдэй суглаан тус хэмжээень һайшааһан байха юм. Зүгөөр, олохон колхозууд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд партиин айкомой шиидхэбэриие дүүргэнгүй байдаг болошонхой. Теэд КПСС-эй айком колхозуудай түрүүлэгшэнэртэ эрилтэ һулаар табидаг байна. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ганогин правлениин, парторганизациин зүбшөөлгүйгөөр колхозойнгоо МТФ-е усадхажа, колхозшнигуудтаа хубаажа үгэжэрхиһэн байха юм. Олон колхозуудайнь ниитын адуу мал үбһэ тэжээлээр хүсэд хангагдаагүй.

Хойто-Байгалай аймаг холын аймаг болобошье, таряан ажал хүгжөөжэ, овёс, овощь, хартаабха тарижа шадаха байгаа. Жэшээнь, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ шэниисын гектар бүриһөө 10 центнер ургаса хуряажа абаа. Тиигэбэшье, аймаг соо тарилгын талмай, тэрэ тоодо, ороохо таряанай талмай һүүлэй гурбан жэл соо — хоёр дахин, хартаабха тарилга гурба-дүрбэ дахин хороһон байна.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалда конференци горьтой анхарал хандуулаа. Хүдөө ажахы манай эрхэ байдалда олзо багатай гэһэн буруу һанал бодолоо орхихоор болоо гэжэ тоосоото элидхэл соо, делегадууд нүхэд Бочаров, Придачин, Доколев болон бусадай хэлэһэн үгэнүүд соо тэмдэглэгдэһэн байна.

Конференциин делегадууд нүхэд Клочихин, Куробтев болон бусад республиканска эмхинүүдые шүүмжэлээ.

Агнуури тус аймагай ажахын нилээд шухала һалбаринуудай нэгэн юм. Гэхэ зуура, энэ хэрэгые КПСС-эй айком, аймгүйсэдком һулаар хүтэлбэрилнэ гэжэ делегадууд хурсаар шүүмжэлээ. Агнуури хэхэдэ таарамжатай газарнуудые колхозуудта үгэхын орондо, тэдэниие өөрынгөө дураар агнуури хэгшэдтэ агнууриин олзобориин ажахы (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Просянников) үгэжэрхидэг байна. 1956—1957 онуудай намар-үбэлэй үедэ ангай арһа бэлэдхэхэ түсэбые аймаг бүхы дээрээ 101 процент дүүргээ. Зүгөөр, тус түсэбэй оройдоол гурбанай нэгэ хубиие колхозууд дүүргэһэн байха юм.

Предприятинууд болон колхозуудай ажахын ябуулгын горьтой дутуутай байһаниинь партийно-эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин һулаар табигдаһанһаа нилээд болоо гэжэ делегадууд заагаа. Партиин айком партийна эхин организацинуудые халирхайгаар хүтэлбэрилдэг, ажахын талаар тэдэнэй дүүргэдэг үүргэ болон харюусалгые һулаар дээшэлүүлдэг байшоо. Тиимэһээ олохон эхин парторганизацинууд ажахые һайнаар шэнжэлэн мэдэдэггүй, һулаар хүтэлбэрилдэг байна. Тэдэнэр колхозой правленинүүдэй болон предприятиин захиргаанай ажахын ябуулгые хинаха эрхээ хэрэглэнэгүй. Ушарынь партиин айком, тэрэнэй эмхидхэлэй таһаг партийна эхин организацинуудта һулаар туһална.

Партиин айкомой, партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриин гол дутуу юуб гэхэдэ, тэдэнэр хүнүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулна, профсоюзна, комсомольско организацинуудые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ гэжэ делегадууд шүүмжэлээ. Партиин айком аймсоведэй гүйсэдкомдо эрилтэ багаар хэдэг, олониитын дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхын орондо, аймгүйсэдкомойнгоо хэхэ хүдэлмэриие хэжэ орошодог заншалтай байха юм.

Партийна эхин организацинууд хүдөөгэй клубууд болон библиотекэнүүдтэ туһалдаггүй, тэдэнэй хүдэлмэри тушаа багаар һонирходог байна. Культурын таһагай хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ хүдөө нютагуудаар үсөөн ябадаг, культурна эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдэдэггүй гэжэ делегадууд тэмдэглээ.

Делегадуудай шүүмжэлхы ажаглалтанууд конференциин шиидхэбэри соо хараада абтаһан байна.

Партиин айкомой, шалгалтын комиссиин шэнэ состав конференци дээрэ һунгагдаа.

***

Эмхидхэлэй пленум боложо, КПСС-эй айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **Е. М. Стулев,** секретаряар — нүхэр **М. И. Хамаганов** һунгагдаа, мүн айкомой таһагуудые даагшанар, аймагай газетын редактор баталагдаа.

Пропагандистнуудай семинар болобо

Һаяхан партиин Сэлэнгын айком семинарнуудай, кружогуудай болон политһургуулинуудай пропагандистнуудай нэгэ үдэрэй семинар үнгэргэбэ. Энэ семинар дээрэ мүн колхозой, МТС болон промышленна предприятинуудай партийна эхин организацинуудай секретарьнууд байлсаа.

Семинарта хабаадагшадта КПСС-эй ЦК-гэй түлөөлэгшэ нүхэр Б. Н. Кушелев Советскэ Союзай дотоодын ба уласхоорондын байдал тухай лекци уншаба. Тус лекциие эндэ суглараагшад ехэ һонирхожо шагнаһан байна.

Гадна, семинарта хабаадагшад Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин дүшэн жэлэй ойдо КПСС-эй ЦК-гэй пропаганда ба агитациин таһагай, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай тезисүүдтэ зорюулагдаһан лекцинүүдые шагнаа.

Семинарай һүүлээр КПСС-эй айкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша нүхэр Б. Ширеторов эдэ тезисүүдые политһургуулинуудта, кружогуудта болон семинарнуудта хайшан гэжэ шудалха тухай хэлэжэ үгэбэ.

★ ★

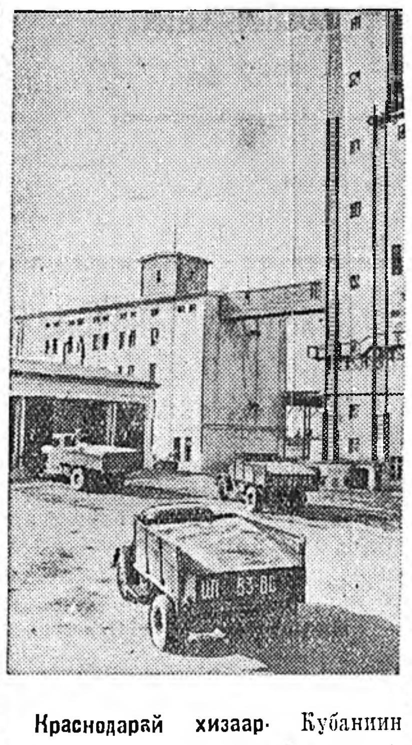
Сэлэнгын аймагай Тельманай нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи Жаргалантын һургуулиин һурагшад колхозой музейдэ ерэжэ, һонирхолтой зурагуудые харадаг байна. Эдэ зурагуудынь һургуулидаа олоһон эрдэмээ гүнзэгырүүлхэдэнь туһалдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һурагша Мария Ильинична Шаракшинова колхозой түүхэ тухай хөөрэжэ байна.

Ф. Моренецын фото.

★ ★

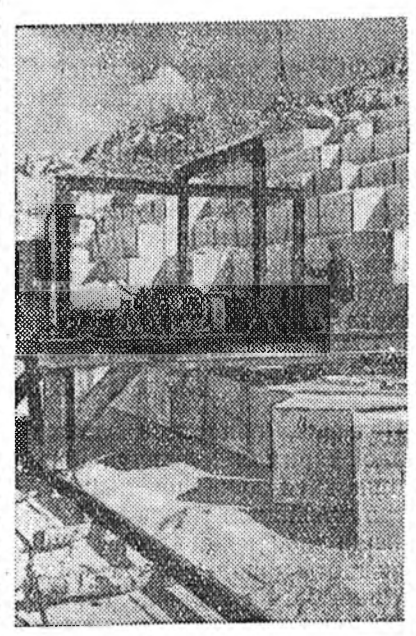
Түрэл орон доторнай

Краснодарай хизаар. Кубаниин колхозууд энэ жэлдэ барайгарай баян ургаса хуряагаа. Красноармейскэ крупагай комбинадай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ ургасын барайгарые эмхитэйгээр тушаан абана. Энэ комбинат үдэр бүри 500 гаран тонно таряа тушаажа абана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: барайгар тээһэн автомашинанууд Красноармейскэ крупагай комбинат соо ороод ябана.

ТАСС-эй фотохронико.

Челябинска область. Мрамор абадаг Коелгинскэ карьертэ ажал хүдэлмэри ехээр оньһожоруулагданхай. Шулуу отолхо болон бусад олон машинанууд эндэ бии юм. Хүрьһэ, шулуу һэндэн малтаха хүдэлмэридэ хүсэтэ скреппернүүд, бульдозернууд, самосвалнууд хэрэглэгдэнэ. Мүн юумэ тээдэг кранууд эндэ бии юм. Абтаһан мрамор хүсэтэ автомобильнуудта ашагдажа, Еманжелинская гэжэ түмэр замай станцида абаашагдадаг.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ арба дахин ехэ мрамор карьер сооһоо абтадаг болоо. Москвагай, Киевэй, Ригын болон бусад городуудай заводуудта мрамор ехээр эльгээгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шулуу отолдог А. М. Столяровай машина хүдэлмэрилжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Ц. Ц. Ранжуровай дурасхаалда

Бурядай түрүүшын революционер Цыремпил Цыремпилович Ранжуровай түрэһэн Кударын аймагай Сагаан Шулуута нютагаар һаяхан ябажа, тэрэнэй түрэлхидтэй, тэрэниие таниха; мэдэхэ хүнүүдтэй хөөрэлдэһэн байнаб. Ранжуровай эсэгын дүү Доржи Бадмаевич Ранжуров һонирхолтой юумэ хөөрэжэ үгөө гэбэл:

— Хаанта засагай үедэ революционно хүдэлмэри нюусаар ябуулха гээшэ тон хүндэ хүшэр байһан юм. Арбан жэлээр каторгада сүлэгдэһэн аад, зугадаһан Ранжуровые полициин тагнуулшад саг үргэлжэ бэдэрдэг байгаа. Тэдэнһээ хоргодожо ябахадаа, түрэлхидтэеэ хаа яахан уулзадаг, оло дахин хилэ гаража Монголдо байха баатай болодог бэлэй. Хүндэшье һаа, хүндэтэй энэ хүдэлмэридэнь революционно дуунууд туһалдаг байба. Ранжуров дуунда дуратай, дууша хүн һэн. «Урдуураа хүндэлэн оросон...» гэһэн бурят дуу ходо дууладагыень һананаб. Үгэнүүдыень мүнөөшье хүртэр мартаагүйб. Большевигүүдэй хүтэлбэреэр Совет засагай түлөө Байгал шадарай ажалша бурядууд болонародуудай тэмсэжэ байха үедэ Цыремпил Ранжуров энэ дуун соогоо Совет засагые (улаан засагые) магтаһан байха юм.

Ранжуровай түрэһэн нютаг мүнөө танихаар бэшэ болотороо урган һалбаржа, гайхамшаг революционерэй нэрэмжэтэ колхоз тэндэ тогтоогдонхой. Колхозой, мүн хажуудахи нютагайнь залуушуул бурят арадай алдарта хүбүүн Цыремпил Цыремпилович Ранжуров тухай дуунуудые зохёон дуулажа, арюун дурасхаалыень мүнхэлнэ.

Доцент **М. Хамаганов.**

Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой залуушуулай дуун

Хадамал тахын түбэрөөндэ
Хадын шулуун түгдэрнэ,
Хайратай гансым илдамда
Харахан зүрхэм уярна.

Харыш наашаа нүхэрни.
Харыш урихан нюдөөрөө.
Түрэл колхоз Ранжуровтаа
Түбхинэжэ һуунабди.

Сэгээн номин тэнгэридэ
Сагаан һара толорно.
Сэдьхэлтэйхэн нүхэртэм
Сэнтэйл орден яларна.

Харыш наашаа нүхэрни,
Харыш урихан нюдөөрөө.
Түрэл колхоз Ранжуровтаа
Түбхинэжэ һуунабди.

Уужам һайхан нютагни
Уняартажа манарна.
Урихан ганса нүхэрни
Ухаандамни толорно.

Харыш наашаа нүхэрни.
Харыш урихан нюдөөрөө.
Түрэл колхоз Ранжуровтаа
Түбхинэжэ һуунабди.

Артель дээрэ хоюулаа
Ажаллажа зугаалая.
Ажал дээрэ бултадаа
Илалтаяа харуулая.

Харыш наашаа нүхэрни,
Харыш урихан нюдөөрөө.
Түрэл колхоз Ранжуровтаа
Түбхинэжэ һуунабди.

Энэ дууе фестивалиин үедэ Сагаан Шулуута, Шарагол, Кудара Сомон тосхонуудта, Кяхта, Улан-Удэ городуудта Ц. Ц. Ранжуровай нютагайнь залуушуул дуулаһан байна.

Ранжуровай дууладаг дуун

Урдуураа хүндэлэн оросон
Уужам сагаан Агамнай.
Олон залуушуулые зүблэсэн
Улаан сайхан засагнай.

Хойгуураа хүндэлэн оросон
Хуушан сагаан Агамнай.
Хаанай засагые болюулсан
Хүндэтэ улаан засагнай.

Баруугаараа хүндэлэн оросон
Баян сагаан Агамнай.
Баяшуулые үгы болгосон
Бата улаан засагнай.

Энэ Ц. Ц. Ранжуровай 1918 [illegible] дууладаг байһан дууе тэрэнэй [illegible] гын дүү — колхозник Доржи Бадмаевич Ранжуровһаа (1876 ондо тү[illegible] һэн) бэшэжэ абтаба.

Ранжуров тухай дуун

Эхэ бурят оронойм
Эрхим большевик Ранжуров,
Сүхэ һайхан нютагай
Сэсэн бэрхэ Ранжуров.

Түмэн ажалша арадуудта,
Тулижа ябаһан бурядуудта
Түүхэтэ жаргал олгохоёо
Тэмсэлэй түрүүндэ ябаалши.

Арбан жэлэй түрмэ
Алдарта зоригыеш хухалаагүй,
Хүхэ түмэр гэнжэ
Хүсэ шадалыеш бараагүй.

Түлиһэн ехэ галшни
Түмэн жэлдэ бадараал,
Ударидаһан агуу хэрэгшни
Улаан тугаар гэрэлтээл.

Сагаан Шулуута тосхоной Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А[illegible] тонина Ранжуроваһаа бэшэжэ абтаба.

Ажалай түрүүшүүлэй арга дүршэлые нэбтэрүүлх[illegible]

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн алдарта һайндэрэй дүтэлхэ бүри Курумканай аймагай ажалшадай эршэ зориг улам бадаржа, бригада, фермэнүүдэй хүдэлмэри үшөө һайжарна.

— Ямар бригада амбаартаа ехэ ороохо хааба ааб, хэнэй фермэ хорёодоо ехэ үбһэ, солоомо һүрилбэ ааб?— гэһэн асуудалнууд хүн бүхэниие һонирхуулна.

Һү һааха, ноохо, мяха абаха асуудалнууд бүришье ехээр һонирхуулдаг болоо.

Хонишод аймаг соогоо түрүүлжэ жэлэйнгээ хүдэлмэриин дүн гаргаа. Тэдэнэр хонидоо хурьгалуулжа, түлнүүдыень ехэ болгоо, нооһоёо худалдажа, мүнгыень колхозойнгоо кассада хаагаа. Аймагай хонишод үнэн сэхээр, оролдосотой, шадабаритайгаар ажаллаһанай ашаар мүнөө жэл ехэ амжалта туйлажа, олзо дохүдоо 1,5—2 дахин дээшэлүүлээ. Хонин бүриһөө 2,6 килограмм нооһо хайшалхын орондо 3 килограмм абажа түсэбһөө гадуур 400 шахуу центнер нооһо гүрэндэ тушаагаа. Мүнөө жэл аймаг дотор 2100 центнер гэхэ гү, али эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 192,4 килограмм нооһон абтаа.

Тэрэшэлэн, олохон һаалишад, зарим фермэ, колхозууд абаһан уялгаяа дүүргээд, түсэбһөө гадуур продукци үгэжэ байна.

Хүдөө ажахын болон промышленностиин түрүүшүүлэй, түрүү бригада, фермэнүүдэй дүй дүршэлые шэнжэлжэ согсолбол, лекци, хөөрэлдөөнүүдээр дамжуулан плаката, диаграмма болгон зуража, газетэнүүдтэ толилжо, ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулбал, аймагай ажал хэрэг бүришье һайнаар ябаха байгаа гэжэ һанагдана.

Теэд ажалшадай эдэ бүхы эрилтэнүүдые Курумканда хэр зэргээр ханганаб? Иимэ шухала хүдэлмэри аймаг дотор муугаар ябуулагдана, зарим нютагта огто мартагдашоо гэжэ хэлэхэдэ буруу болохогүй.

Калининай нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо эгээл томонь юм. Эндэхи хонишод нооһо хайшалха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ. Һаалишад мүн лэ түсэбһөө гадуур һү гүрэндэ тушаана. Гэхэ зуура, колхозой амжалтанууд, түрүүшүүлэй дүй дүршэлынь хүсэд харуулагданагүй. Эндэ 400 һууритай шэнэ клуб, правлениин хоёр дабхар байшан бии. Теэд, тэндэнь нэгэшье витринэ, диаграмма гэхэ мэтэ байхагүй. Тэрэшэлэн, лекци, хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдэнэгүй.

Сталинай, Кировэй, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозуудай бригада, фермэнүүдээр социалистическэ мүрысөөнэй дүн саг соогоо гаргагданагүй, хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэл үргэнөөр харуулжа, тэрэниие дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри ябуулагданагүй.

Баргажанай МТС-тэ 200 гаран хүн хүдэлдэг. Гэбэшье, тракторна бригаданuудай хүдэлмэриин 10 хоногой дүнгһөө ондоо юумэн эндэ байдаггүй. Түрүү механизаторнуудай, уралан нарижуулагшадай дүй дүршэл согсологдоногүй, һүүлэй үедэ ханын [illegible]

Хүдөө ажахын болон промышленностиин түрүүшүүлые, аймагайнгаа урданай ба мүнөөнэй байдалые х[illegible]руулһан витринэ, зурагууд, диаграмма гэхэ мэтэ мүн лэ эмхидхэгдээд байһаар.

Политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын аймагтаа таһат (түрүүлэгшэнь Д. Шагдаров) пропагандын хэрэгтэ нүлөөлжэ ш[illegible]дамаар ехэ хүсэн болобошье, хүдэлмэреэ шэнэдхэн һайжаруулаагүй байхань гайхалтай.

Дүй дүршэлтэй, һайн бэлэдхэлтэй лекторнууд аймаг соо олон. Жэшээнь, Аргадын дунда һургуулиин багшанар Х. Дамбаев, А. Будаев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь Э. Будаев, врач Ц. Харпухаева болон бусад хүн зоной дунда хүндэтэй лекторнууд болонхой.

Гэхэ зуура, обществын олонхи гэшүүд юрэл нэрэ зүүхэһээ бэшэ юумэ хэдэггүй байна. Жэшээнь Баргажанай МТС-эй дэргэдэхи обществын гэшүүд (булта хүдөө ажахын мэргэжэлтэд) колхознигуудай механизаторнуудай дунда лекци уншанагүй. Гааргын лекторнууд (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Е. Базаров) хабарһаа хойшо нэгэшье лекци уншаагүй. Аймагай центртэхи обществын гэшүүдэй олонхинь баһал тиимэрхүү байна.

Партиин Курумканай айком пропагандын хүдэлмэридэхи эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ дары абаха ёһотой.

О. Р[illegible]

1957 ОНОЙ ОКТЯБРЬ—ДЕКАБРЬҺАРАНУУДТА ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 280—300 КИЛОГРАММ ҺҮ ҺААХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЭ

★ ★ ★

[Һ]аалишан Борисай [т]үрүүшын алхам

[М]анай нютагта эрэ хүн үнеэ һаа[ха]ынье мэдэдэггүй, энэ ажалые [б]ол эхэнэр хүн хэхэ ёһотой гэжэ [...] сагһаа хойшо һанадаг, тии[мэ] гуримшашаһан байгаа. Тиимэ[эр]э һаалишан манай колхозууд[та] болотор нэгэншье үгы бай[һан] юм.

[Үн]гэрһэн жэлэй декабрь һарада [При]байкальска аймагай «Заветы [Иль]ича», Хрущевой нэрэмжэтэ кол[хоз]удай һаалишан хүбүүд А. Ни[ко]лаев, В. Яковлев. Яруунын мяха[ны] совхозой һаалишан Б. Дылы[ков]тэгшэдэй республикын бүхы за[луу] хүбүүдтэ хандаһан бэшэгые [газе]тэр уншажа танилсаад, манай [Зака]менай аймагай «Победа» кол[хозо]й залуу модошон Борис Бад[маев] комсомолой эхин организаци[дэ] мэдүүлгэ баряа һэн. Комсо[мол]ой эхин организаци энээниие[нь] [кол]хозой правленитэй һайшаан [хэ]кээд, нүхэр Бадмаевые энэ [жэлэ]й апрель һарада һаали[шан] болгожо, гүүртэдэ эльгээһэн [юм]. Залуу һаалишанда 10 толгой [ма]гай үүлтэрэй үнеэн тушаажа үг[тэ]н байгаа. Борис түрүүшээр ни[лээ]д тухашараа юм. Хэдэ хэдэн [бэрх]эшээлнүүдтэй ушарһан тухайгаа [тэр]э өөрөө иигэжэ хөөрэнэ:

[—]Анхан үнеэдэй хажууда ошо[хо]мни эхэнэр хүндэ һаалгажа [ур]аһан үнеэд ойроо хүргүүл[гүй] байгаа һэн. Тэдэниие [ху]рээ дадхаахын тула ар[ба]н хоног соо эдеэлүүлжэ, [һ]уугаарнь эрьелдэн наг шэб[ээ]нь аршажа, дошхонуудыень эль[бэж]э ябадаг байгааб. Уданшьегүй [ху]д намда дадажа, хажуугаарнь [д]ахадам үүгэнэдэг болоо һэн.

[Т]иигээд лэ Борис үнеэдые һаажа [эх]илһан байна. Үнеэ һааха гээшэ [х]үндэ туйган, дүрэ буруу байһа[ыень] мэдээжэ.

[—]Түрүүшээр үнеэ һаахада химда [бэ]шэ юм. Гар эсэжэ, эбилжэ байһан [үн]ээнэй һүн хүсэд абтангүй үлэшэхэ [ё]р байдаг. Һаахынгаа урда тээ [д]энгыень эльбэн шобторжо мас[са]ж хээд, үнеэ һаахада һүниинь бэ[е]р гарадаг гэжэ дүй дүршэлтэй [һаал]ишад Ханда Абидуева, Мидак [Ши]носва болон бусад намда хэлэ[жэ] үгэһэн юм.

[Т]уаллаһан, тугаллаха үнеэнэй [ш]оһоо ямараар харууһалха ёһо[той]б, хэзээ, ямар тэжээл хэды шэ[ниг]ээр үгэхэб гэжэ колхозой зоо[техн]ик нүхэр Быченко һайнаар заа[жа]хэ туһа хүргөө. Эдэ нүхэдэй [за]аамжаар мүнөө һаалишанай [мэ]рэжэл шудалааб,—гэжэ Борис [хө]өлээ ханангяар хөөрэнэ.

[Э]эндээшье, Борис Бадмаев ёһо[той] һаалишан боложо шадаа. Мү[нөө] зунай һаранууда үнеэн бүри[һөө] 200—250 литрһээ бага бэшэ һү [һаа]жа, һү, тоһо, мяханай хүн бү[тээлэй] хэндэ хүртэсын талаар США-е ой[ро]рын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн, мүн Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха гэһэн хүндэтэ зорилгонуудые бэелүүлэлсэхын тулада бүхы оролдолгоёо гаргажа байгаа. Тиигэжэ жэлэй эхилхэһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1200 гаран литр һү һаагаад байна. Июнь һарада үнеэн бүриһөө 187 литр һү һаажа байгаад, июльдэ 250 литр һаагаа гэхэ гү, али үнеэн бүриин һаамые 63 литрээр нэмээгээ. Август һарада үнеэн бүриһөө 236 литр һаагаа. Июль, август һарануудта үнеэн бүхэниинь үдэр бүри июниинхиһээ 2 литр шахуугаар үлүү һү үгөө.

Үнеэдэй һаамые нэмээхын тула һаалишан хүбүүн ехэ оролдолго гаргана. Нэгэдэхеэр, үнеэдэй хэзээ һаагдадаг ээлжээень алдангүй нэгэ сагта һаана. Хоёрдохёор, тэдэнэй эдеэлсэ, уһалалга, амаралта тухай хододоо һанаагаа зобожо, үлэдхөөнгүй, ангуулангүй байдаг.

—Һайнаар бэлшэжэ, садатараа эдеэлһэн үнеэн һаамаа мэдээжээр нэмээдэг,—гэжэ Борис хөөрэнэ. Үбдэгтэ хүрэмэ ногоотой, уһаар элбэг Тамһаан гэжэ газарта гүүртын үнеэд зуһаа. Мүнөө энэ гүүртынхид үбэлжөөндөө буунхай. Һүүлэй үедэ зелёнкые талха тарянай зүйлтэй холижо, һаамхай үнеэдтээ эдюулхэһээ гадна, зундаа малай бэлшээгүй газарнуудта адуулна. Малые һайнаар, зүбөөр харууһалаагүй, эдеэлүүлээгүй һаа, тэдэнһээ һү һаали хүлеэһэнэй хэрэггүй. Энээнэй тула дүй дүршэлтэй, наукын түрүү арганууддай танилсаха, тэдэниие зоримгойгоор хэрэглэхэ хэрэгтэй. Энээниие залуу һаалишан Борис Бадмаев хододоо һанажа ябадаг. Мүнөө аймагай һаалишадай мүрысөөндэ Борис гурбадахи һуурида ябана.

Б. Доржиев.

★ Эрхим һаалишан ★

Түнхэнэй аймагай «Путь к коммунизму» колхозой түрүү һаалишан Бадма Холбоева энэ жэлэй 9 һара соо үнеэн бүриһөө 2 мянгаад литр һү һаагаа. Һү һаалгань үдэрһөө үдэр бүри дээшэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан Бадма Холбоева.

Г. Доржиевай фото.

★

Һайн мэргэжэлтэй болооб

(Иволгын аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Людмила Загузинагай хөөрөөнһөө)

Һаалишан болоһоор дүрбэн жэл боложо байнаб. Түрүүшээр энэ ажалда орохо дуратайшье һаа, дүршэл багатай байһандаа ехэ зүрхэсэдэг бэлэйб.

Эхилжэ һаалишан болоод байхадаа дүршэл ехэтэй, удаанай хүдэлһэн һаалишадай мэргэжэлые нэтэрүүгээр шудалхые оролдогшо һэм.

Уданшьегүй ажал хэрэгээ һайса ойлгоод, мэргэжэлтэйхэн болоод байхадаа һаалишадаараа мүрысэдэг болооб. Тэрээндээ татагдажа, бүришье урматай, зоригтойгоор хүдэлжэ эхилһэн байнаб.

Мүрысөөмнай улам шангадажа, һаалишан бүхэн һааһан һүнэйнгөө тоое үдэр бүри өөһэдөө бэшээд, тэмдэглээд ябадаг болоо. Һү ехээр һаахын түлөө юу хэхэ хэрэгтэйб гэһэн асуудал хүн бүхэниие һонирхуулаа.

Энэ асуудалдаа харюу абахын түлөө бидэ зоотехническэ минимум үзэхэ хоёр жэлэй һургуулида һуража эхилээ һэмди. Тэрэ һургуулида ябадаг болоһонһоо хойшо тугаллахаһаань 60 хоног урид үнеэ аргабэшэ шэргээхэ хэрэгтэй гэжэ мэдээб. Үнеэдэй шэргээд байха үедэнь баһал һайнаар эдеэлүүлхэ шухала байһаниие ойлгооб.

Тиигээд һургуулида ойлгоһон, мэдэһэн юумэеэ ажалдаа хэрэглэнэб. Шэргэһэн үнеэдтэ бэеынь шэгнүүрые харалсажа, 10 килограмм үбһэ, 4 килограмм зөөлэн хүхэ солоомо, 15 килограмм хүрэтэр силос үгэдэг байнабди. Минеральна тэжээлээр таһалдуулдаггүйбди. Тугаллахаһаань 10 хоног урид силос болон бусад шэмэтэ тэжээл үгэхэеэ болинобди.

Үбэлэй сагта үнеэдэйнгээ шалаа гаргахын тула үдэр бүри 2—3 час газаагуур ябуулдаг байнабди. Иигэжэ ябуулхада үнеэд эдеэндэ дуратай, хомхой болодог.

Үнеэдые уһаар дутаажа болохогүй, ундаа хүрэһэн үнеэн һү батые үгэдэг. Бидэ үбэлэй сагта үнеэдээ үдэртөө 3 уһалдаг заншалтайбди.

Мүн үнеэдые һааха, эдеэлүүлхэ хүдэлмэри тусхайта хараалһан сагта, графигаар хэгдэнэ. Жэл ерэхэ бүри ажалдаа дүршэлтэй боложо, мүнөө үнеэдэйнгээ абари зан, дүрыень ойлгодог болонхойб. Энэмни ехэ туһатай байна.

Нёдондо жэлдэ үнеэн бүриһөө 1500 литр һү һааһан байгааб. Мүнөө жэлэй 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1940 литр һүн һаагдаба.

Агуухэ Октябриин һайндэрэй урдахи мүрысөөндэ оролсожо, үнеэн бүриһөө 2200 литр һү һаахаб гэжэ уялга абаһан байнаб. Энээнээ дүүргэхын түлөө оролдоноб, дүүргэхэшье байхаб.

Н. Хазагаев бэшэжэ абаа.

Убэлжэлгэдэ бэлэдхэл удаарна

(Рейд хэжэ, шалгаһанай дүн)

○ ○ ○

[Ок]тябрь һара хахадлажа, малай [үбэ]лжэлгэдэ бэлэдхэлые дүүргэхээр [болоо]. Энэ талаар Мухаршэбэ[рэй] аймагай зарим колхозуудта ехэ [хүдэ]лмэри хэгдэжэ байна. Жэшээл[хэдэ], Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой [ү]у мал мүнөө жэл гол түлэб ти[хэ]ной байрануудта үбэлжэхэ юм. [Эд]э малай хото хорёо һэльбэн за[һаб]арилха хүдэлмэри барагсаан [ш]уу хэгдэжэ дүүрээ. Малшадай [һуу]ха гэрнүүд түхеэрэгдээ, тиихэдэ [ши]нын үдэрнүүдтэ хонидой хоёр ти[пэ]ой байра шэнээр баригдажа дүү[рэ]энь.

[Эн]э колхозой малай фермэнүүдтэ [ма]л ехэтэй хүдэлмэриие машинын [хүс]өөр бүтээдэг болохо тушаа ни[лээ]дгүй юумэ хэгдээ. Һаалиин нэ[гэд]эхи, хоёрдохи фермэнүүдтэ һү [һ]аажа абаха гэр түхеэрэгдэнхэй, [т]оуһалуури, дүүжэн харгы тод[хо]гдоо. Үбэлэй сагта малда тэжээл [з]өөлүүлхэ 3 гэр баригдажа, тэндэнь [к]ормозапарник табигдаа.

[М]үн тус колхозой фермэ, отара[н]уудаар үбһэ, солоомо зөөлгэ түлэг [бэ]ндаа ябажа байна. Гадна, үбһэ [ху]ряалгын үедэ 165 һүри сана дээ[рэ]һ сомогдоо. Түрүүшын саһанай [ун]ахада эдэ сомоонууд тракторaар [з]өөгдэжэ, фермэ дээрэ асарагдаха [юм]. Солоомо һүрилэлгэ, илангаяа [Ар]ан ажалай 1-дэхи бригадада [аж]алтатайгаар ябана. Эндэ хам[т]аа 500 гаран гектарай солоомо [һү]рилэгдэжэ абтаа.

[К]олхозой малай фермэ, отара[н]уудта ажаллахаар дүршэл ехэтэй [хүн]үүд томилогдонхой. Мүнөө мал [ад]уулагшад, хонишод малаа бэл[шэ]ээн таргалуулхын түлөө оролдожо [бай]на. Жэшээнь, колхозой 1-дэхи [фе]рмын мал адуулагша А. Хаустов [мал]аа тарянай узуур дээгүүр ша[ху]араар бэлшээнэ. Колхозой ту [...] хонишод аха дүү Семен, Три[...] Брылевтэн хонидойнгоо хото [...] үбэлжэлгэдэ бэлэн

болгоод, хонидоо һайнаар таргалуулжа байна.

Гадна, «Дружба» колхоз үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлэдхэжэ байна. Эндэ малшад ехэ эдэбхитэйгээр ажаллана.

«Эрдэм» совхозой 3-дахи фермын ахалагша, хонишод Нанзыт Жалсараев, Шоин Цыбиковэй отарынхид үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлдэнэ. Мүнөө тэдэнэр тус тустаа 300 гаран центнер үбһэ бэлэдхээ, солоомо, зелёнко зөөжэ байна.

Гэбэшье, аймагай олоһхи колхозууд үбэлжэлгэдэ хангалтагүйгөөр бэлдэжэ байна. Жэшээлхэдэ, «Искра» колхоз (түрүүлэгшэнь Я. Таюрский) малаар олон юм. Теэд мүнөө хүрэтэр үнеэдэй байрануд заһабарилагданагүй, шэнээр баригдажа байһан хонидой 3 байра хэзээ дүүрэхэнь мэдэгдэнэгүй. Хонидой үбэлжэхэ газарнуудаар ябахада олохон отарануудта малшадай һууха гэр байхагүй. Хонишодоо үбэлэй хүйтэндэ хаана байлгаха гэжэ бодожо байгаа юм гэжэ колхозой правленһээ асуухаар болоно.

Мүнөө жэл колхозуудай ниитын малай тоо толгой нилээд олошороо. Жэшээнь, мүнөө жэл «Гигант» колхоздо 2000 толгой хонин, 200 толгой эбэртэ мал, «Коммунизм» колхоздо —750 хонин, 150 эбэртэ мал нэмээ. Булганинай нэрэмжэтэ колхоздошье хонидой тоо нилээд олошороо. Тиигэбэшье, эдэ колхозуудта малай байра шэнээр баригданагүй, малай үбэлжэхэ хото хорёонуудые һэльбэн заһабарилха хүдэлмэри яаха аргагүй удааржа байна.

Харьяаста, Шэнэ Хото гэжэ газарта Булганинай нэрэмжэтэ колхозой үнеэд үбэлжэхэ юм. Теэд эндэ заһабарилгын ямаршье хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Гадна, Шилэ-Түгнэ гэжэ газарта 1000 шахуу хонин үбэлжэхэ. Хонидой байха байрануудай заһабарилга мүнөө болотор хэгдэнэгүй. Үнгэрэгшэ үбэл энэ колхозой хурьгад дааража зүдэржэ, ондо ороһон байгаа. Эндэ хурьгадынь мүнөө болотор илгагдаагүй, томо хонидтой суг харууһалагдажа байнхай.

Колхозой центр дээрэ нүхэр Г. Цыдыповэй даажа байдаг нарибтар нооһотой хонид үбэлжэхэ юм. Эндэ үбэлжэлгэдэ түхеэрэлгэ эхилээдүй. Хонидойнь байха байра гурбадахи жэлээ хушагданагүй, мүн заһабарилжа дулаалагдаагүй байһаар.

Сулхара гол дээрэ «Коммунизм» колхозой хони, үхэр үбэлжэхэ юм. Теэд эндэхи һаалиин үнеэдэй байха байра заһабарилагданагүй. Үбэлэй сагта үнеэдээ уһалхын түлөө 5—6 километр газар туужа абаашадаг. Тиин энэ гүүртын дэргэдэ худаг малтагдаһан аад, насосгүй дээрэһээ хоёр жэлэй туршада ашаглагданагүй.

Гадна, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо дутуу дунданууд олон. Эндэ малай байранууд хүсэд заһабарилагданагүй, малай үбэлжөөндэ үбһэ тэжээл зөөгдэнэгүй.

Эдэ дутагдалнууд юундэ тохёолдооб гэхэдэ, дурсагдаһан колхозуудай түрүүлэгшэнэр үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые бусад хүнүүдтэ даалгажа, тэрэнэй хойноһоо хиналта хэнэгүй гэхэдэ болохо. Мүн хүдөө ажахын мэргэжэлтэд энэ шухала хэрэгтэ һаналаа горьтойгоор табинагүй.

Партиин Мухаршэбэрэй айком эдэ бүхы дутагдалнуудые ойрын үдэрнүүдтэ усадхахын түлөө эрид шанга хэмжээ абаха бээ гэжэ найдагдана.

«Бурят-Монголой үнэн» газетын болон Мухаршэбэрэй аймагай «Вперед» газетын хамтын корреспондентнууд бэшэбэ.

Республикын колхозууд болон совхозуудта зелёнко хуряалгын, солоомо суглуулгын ябаса тухай

1957 оной октябриин 10-най мэдээн

Аймагууд	Зелёнко хуряалга (процентээр)	Солоомо суглуулга (тонноор)	Аймагууд	Зелёнко хуряалга (процентээр)	Солоомо суглуулга (тонноор)
Баргажанай	93,4	1375	Прибайкальска	75,7	1998
Б-Кударын	72,7	—	Сэлэнгын	48,7	1310
Бичурын	72,3	6121	Тарбагатайн	41,6	1522
Зэдын	59,5	4888	Ториин	78,2	580
Яруунын	79,0	220	Түнхэнэй	83,8	2515
Заиграйн	86,8	1745	Хориин	81,6	1653
Закаменай	100,0	3131	СОВХОЗУУД:		
Иволгын	70,1	283	Боргойн	34,0	—
Кабанскын	47,8	264	Бичурын	45,5	—
Хэжэнгын	59,8	4931	Яруунын	79,5	—
Кударын	59,0	828	Кяхтын	81,9	—
Курумканай	100,0	—	Сэлэнгын	44,0	—
Кяхтын	58,2	—	Хориин	85,1	—
Мухаршэбэрэй	43,1	1183	«Эрдэм»	40,5	—

УРАНЗОХЁОЛОЙ БУЛАН

Бурят-Монгол арадай дуунууд

1. ҺУРГУУЛИМНАЙ

Харьялан урдагша Шэбэртэмнай
Хадахан үндэрһөө эхитэй даа.
Хамагыел һургадаг һургуулимнай
Карл Марксһаа үндэстэй даа.
Бурьялан урдагша Шэбэртэмнай
Боорихон үндэрһөө эхитэй даа.
Бултыел һургадаг һургуулимнай
Владимир Ленинһээ үндэстэй даа.

2. СЭЛГЕЭ ШЭБЭРТЭ

Сэлгеэхэн сагаанхан Шэбэртэмни
Сэнхиигээд манаран харагдаад байн.
Шэнэлсэн хайратай амарагни
Сэдьхэлдэм тодорхой һанагдаад байн.
Уужамхан сагаанхан Шэбэртэмни
Уняартаад манаран харагдаад байн.
Ушарсан хайратай амарагни
Ухаандам тодорхой һанагдаад байн.

3. ХАТУУХАНШ БОЛ

Хуһан модоной хатуухаиш бол
Холтоһош үгыгөөр хайгаарай даа.
Колхоздонш үетэнэй олонхонш бол
Холшорлонш үгыгөөр байгаарай даа
Сагаан хуһанай хатууханш бол
Сарааш үгыгөөр хайгаарай даа.
Сэлеэндэнш үетэнэй олонхонш бол
Шэнэлэнш үгыгөөр байгаарай даа.

4. ХАЙРАЛНАБ ДАА

Адуун тээшээл тэгүүлһэн
Арадагхан улаанаа хайралнаб даа.
Альган дээрээл тэнжээһэн
Абаяал, эжыгээ хайралнаб даа.
Эжэл тээшээ тэгүүлһэн
Эмнигхэн улаанаа хайралнаб даа.
Эльгэн дээрээл тэнжээһэн
Эжыгээл, абаяа хайралнаб даа.

5. ЭМНИГЭС ГЭЭ

Сасагхан самбайтай сабидархан
Саадахил харгыдаа сэмбэгэс гээ.
Сайнхан налархай нүхэрни
Салахашгүйб гэхэдэжэ эмнигэс гээ.
Табхархан самбайтай сабидархан
Талынгаал харгыда сэмбэгэс гээ.
Танилсан налархай нүхэрни
Таалыш даал гэхэдэжэ эмнигэс гээ.

6. САРАН ХҮХЫ

Хадын хормойеы халхалааша
Хасуури модоной шэлбүүһэн.
Хадаяал тойрон донгодоошо
Харахан далитай саран хүхы.
Уулын хормойеы халхалааша
Уляаһан модоной шэлбүүһэн.
Уулаяал тойрон донгодоошо
Уяхан далитай саран хүхы.

7. ТОНГОС ГЭЭ

Хадал налахай намахас гээ,
Хайсанш халтараа табихам даа.
Халуун наран тонгос гээ,
Ханилсандаал ошохом даа.
Уулал налахай намахас гээ,
Унаганш халтараа табихам даа.
Улаан наран тонгос гээ,
Ушарсандаал ошохом даа.

Вл. ЖАЛСАНОВ бэшэжэ абаба.

А. МАНГАТХАНОВ

Багашуулда

Долоотойхон Доржохон,
Долонгирхон Долгорхон,
Сэсэнхэн Сэсэгхэн,
Сэбэрхэн Сэбэгхэн —
Улад түмэн арадайм
Урдаа хараха нюдэнүүд.
Уужам тэнюун оронойм
Ургы һайхан сэсэгүүд.
Долоотойхон Доржохон,
Долонгирхон Долгорхон,
Сэсэнхэн Сэсэгхэн,
Сэбэрхэн Сэбэгхэн,
Үндэр һаруул һургуулиин
Үүдынь татажа ороболта.
Эрхим ехэ һургаалай
Эрдэм оложо зориболта.
Долоотойхон Доржохон,
Долонгирхон Долгорхон,
Сэсэнхэн Сэсэгхэн,
Сэбэрхэн Сэбэгхэн —
Эхын сэдьхэл баясуулма
Эрдэмтын суутан бологты!
Эсэгын нэрэ суурхуулма
Эрхим патриот гүүлэгты!

Магазин нээхээр болоо

Иволгын аймагай худалдаа наймаанай зарим организацинууд ажалшадай эрилтые муугаар хангана. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, хараалагдаһан худалдаа наймаанай барилганууд хэгдэнэгүй, магазинуудта һайн хүдэлмэрилэгшэдые табинагүй.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хоёрдохи бригадада Иволгын сельпогой магазин бии юм. Теэд энэ магазин ямаршьеб даа шалтагаанаар хаагдаһан байна. Магазин нээхэ асуудалай гарахада, аймпотребсоюз магазин барихамнай гээд барилгын модо бэлэдхэһэн, зөөжэ асарһан байгаа. Мүнөө хүрэтэр энэ барилгань хэгдэнгүй, модониинь үмхиржэ хэбтэнэ. Наймаанай эмхидхэгдээгүй дээрэһээ шухала хэрэгтэй зүйлнүүдые: зуруул, тамхин, сай, дабһан гэхэ мэтые абахын тула аймагай центр ерэхэ баатай болоно.

«Магазин нээжэ үгыт» гэжэ колхозой түрүүлэгшын хандахада:

—Магазинай гэр, наймаалагшые үгэгты. Тииигээ һаатнай, магазин нээгдэхэ,—гэжэ аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Бурцев харюусадаг зантай.

Энээнһээ гадна, аймагай центрын хажуу тээ, мүн Иволгын МТС-эй дэргэдэ киоскнуудые нээгээ һаа һайн һэн. Зүгөөр, энээн тушаа аймпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд һаналаа табинагүй.

Тэрэшэлэн, Каленовко тосхоной ажалшад магазинай үгы дээрэһээ боложо, хилээмэ абахын тула тусхай хүниие аймагай центр эльгэдэг юм. Аймагай центр ошогшо хүндөө тэдэнэр 5—5 түхэриг харгынь гаргашада үгэдэг байна. Тиихэдэ Саянтын МТС-эй дэргэдэхи столово шэнэлэн заһабарилагдахань гээд хаагдаһан байгаа. «Столово нээгыт» гэжэ МТС-эй дирекциин хандахада:

—Маанадта таатай байра, ледник үгэгты, тиигээл һаатнай столово нээхэбди,—гэжэ нүхэр Бурцев баһа харюусадаг.

Эдэ бүгэдэнь аймагай хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдээжэ аад, тодорхой хэмжээн абтанагүй.

С. Бороев.

Автобус хэрэгтэй

Баргажан, Курумкан нютагууд республикын холын аймагууд гэжэ тоологдодог. Теэд тэндэхи ажалшадые транспортаар хангаха асуудал мүнөө хүрэтэр хүсэд шиидхэгдээгүй байһаар.

Мүнөө эдэ аймагуудай зон иишэ тиишээ ошохо болоходоо, ашаанай машина угтажа һууха баатай болоно. Харгыгаар ябаһан машина кабинадаа хүнэй үгы һаа һуулгаха, бии һаань—үгы. Баргажанай трактаар ашаанай нэгэ такси Улан-Удэһээ Баргажанай адаг хүрэтэр ябадаг. Эндэһээ саашаа 100 гаран модоной газарта ондоо машина бэдэржэ һууха баатай болоно. Энээнһээ гадна, Курумканай ажалшад бүришье бэрхэ байдалда оролог. Аймагуудай ажалшад Улан-Удэһээ Баргажанай адаг ерэхэдээ, 2—3 хоногто машина бэдэрдэг байна.

Урдань харгы муу гэһэн шалтаг баряад, автобус эльгээдэггүй байгаа. Харин мүнөө харгын һайн болоходо, юун дуталдаа юм, бү мэдэе?

—Манай энээгүүр улаан буһэтэй автобусууд хэзээ гүйлдэдэг болохо юм? Харгымнай «үндэгэ мухарюулмаар» арюун болонхой,—гэжэ нютагай ажалшад хөөрэлдэдэг. Тэрэншье зүбтэй ха. 1950—1951 онуудайхитай жэшэбэл, мүнөө Баргажанай харгы нилээд һайн, сэбэршье болоо. Улан-Удэһээ үглөөгүүр эртэ гараа һаа үдэшэлэн Баргажанай адаг хүрэдэг. Тиимэһээ, УланУдэ—Баргажан—Курумкан гэһэн маршрудтайгаар, машина байха тусхай газартайгаар, улаан буһэтэй автобус ябуулха саг тулажа ерэнхэй.

—Иимэ һайн харгыгаар автобусой ябаагүй һаа, юун ябаха юм?—гэжэ нютагаархидай хэлсэдэгынь буруу бэшэ.

Баргажан, Курумканай ажалшадай эрилтые хангажа, һаяын үдэрнүүдтэ автобус эльгээхээр саг болоо.

Р. Бодоулов.

Захиһан газетыемнай дутуугаар үгэнэ

Яруунын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд захиһан газетээ хүсэд абанагүй. Ушар юуб гэхэдэ, Улан-Удэһээ Поперечнэ ерэһэн газетэ, журналнууд дутуугаар абтана.

Колхозой гэшүүд хамта дээрээ 71 хэһэг «Бурят-Монголой үнэн», 49 «Бурят-Монгольская правда» газетэнүүдые захинхай юм. Теэд эдэнь хүсэд абтанагүй. Жэшээлхэдэ, «Бурят-Монголой үнэн» газетын сентябриин—24-нэй номерой 51 хэһэг, октябриин 4-нэй—55 хэһэг, «Бурят-Монгольская правдын» сентябриин 21-нэй номерой 49 хэһэгые абаагүй байнабди. Тиихэдэ Улан-Удэһээ почтын машинаар газетэ асархадаа, хайша хэрэгээр хандана. Газетэнүүд ехэнхидээ хахархай, таһархай байдаг.

Иимэ харюусалгагүй ябадалые усадхахаар болоо.

Д. Ширабон[...]

Манай республикын һонин

Хашарагуудые һайса таргалуулна

Хабшуу нарин жалгануудаар, хада хабсагай халта шударан Алцаг горхон харьялна. Тэрэнэй хоёр эрьеэр зубшаһан ой модоор баян үндэр уула хаданууд, эртээнһээ саһан малгайгаа үмдэжэрхинхэй хүйтөөр амилна. Гэбэшье, боори хормой талаарнь намарай нэмжээхэн һалхин аалиханаар һэбшээлжэ, адууһа мал тэнигэрээр бэлшэнэ.

Эгээл эндэхэнэ, Алцаг нютагай үзэсхэлэн һайхан майлада Ториин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хашараг буруунуудай гүүртэ байрладаг.

Жалгые уруу хараһан үүдэтэй багахан байшан гэрһээ үндэр сэхэ бэетэй, хараха янзада наһатайшаг хүн гаража ерэбэ. Энэмнай Алцаг нютагтаа нилээд хүндэтэй болоһон малшан Ринчин Гармаевич Сабсаев байба.

Энэ хүмнай мүнөө арбадахи жэлээ колхозой малые таһалгаряагүй харууһалжа байна. Ринчин Гармаевич гүүртые даагшаар үни удаанай хүдэлмэрилөө. Хүдөө ажахые улам хүгжөөжэ, һү, мяха, тоһо бүри ехээр абадаг болохо гэһэн партиингаа уряае нүхэр Сабсаев бодотоор дэмжэлсэн, мал адуулагша болохомни гэжэ колхозой правленидэ мэдүүлээ һэн.

Уданшьегүй, хашараг буруунуудай гүүртэ тэрэ даажа абаад, гүрэндэ тобир тарган мал тушаахын түлөө шармайн оролдожо эхилһэн юм.

Энэ эрхим адуулгашан малаа ханамжатайгаар харууһалжа, үхэл гарзада оруулдаггүй.

— Малаа зунай, намарай үедэ һайнаар таргалуулха гээшэ харюусалгатай шухала хэрэг юм. Би һамгантаяа ээлжээгээр һүни үдэргүй малаа адуулнаб. Тиихэдээ бэлшээриеэ саг үргэлжэ һэлгэжэ, гол дээгүүр, хадын үбэрэй ногоондошье байд байд гээд гаргадагби. Манай эндэ илангаяа намарай үедэ, шоно нохойнууд абяатай болодог тула, малаа наринаар харууһалха хэрэгтэй. Зарим һүни һамгантаяа хоюулан малаа дахажа бэлшээридэ гаранабди,—гэжэ мал адуулагша нүхэр Сабсаев хөөрэнэ.

Тэрэнэй гүүртын зарим эрэ хашарагууд 2,5 центнер татана.

Һаядаа колхозой һүнэй-товарна фермэ энэ гүүртэһээ 30 гаран туруллаха хашараг абахань, дүшөөд эрэ хашараг гүрэндэ тушаагдахаяа байна.

Оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө нүхэр Сабсаевай бүлэ колхозой правлениин зүгһөө ходо шан абадаг юм.

С. Табдаев, В. Осоров.

Шлакоблок олоор гаргана

Городок городой шлакоблок бүтээдэг заводой хүдэлмэришэд Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалистическэ мүрысөөндэ хабаадалсан, шэнэ уялга абаа бэлэй. «Нэн түрүүн ашаглалгада оруулагдаха барилгануудые шлакоблогоор элбэгээр хангаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэн, продукциингаа өөрынь үные химдаруулха» гэжэ тус уялга соонь хэлэгдэнэ.

Тэрэ гэһээр олохоншье һара үнгэрөө. Заводой хүдэлмэришэд хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ байна. Сентябрь һарада энэ завод 15 мянган хэһэг шлакоблок гаргажа, барилгада хэрэгтэй түмэр-бетон зүйлнүүдые хэхэ даабаряа һайнаар дүүргээ. Сентябриин 24-дэ аяар 16 мянган хэһэг шлакоблок гаргаад байба.

Октябриимнай һайндэр үдэр ерэхэ бүри улам ойртожо байна. Шлакоблок бүтээгшэд энэ түүхэтэ һайндэрые ажалай бүри ехэ амжалтаар угтаха гэһэн хүсэлэнтэйгөөр тэмсэнэ. Нүхэр Осокинагай хүтэлбэрилдэг хэбшэдэй бригада сентябрь һарын түрүүшын хорин хоног соо 7,5 мянган шлакоблок хэхэ нормоёо 10 мянга хүрэтэр дүүргээ. Барилгада шухала хэрэгтэй шлакоблок бүри ехээр гаргахын түлөө шангаар тэмсэнэ. Октябрь һарада 45 мянган шлакоблок гаргаха гэһэн шэнэ уялга һаяхан заводой үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ абтаа. Хэлэһэн энэ үгэдөө хүрэхын тула коллективэй гэшүүд хүсэ шадалаа гаргана. Ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилха зорилгоор завод цементын склад хоёрой хоорондо бага түмэр зам табигдахань, шлак үйрүүлэн бутаргадаг түхеэрэлгэдэ транспортёр табигдажа байна.

Б. Ринчинов.

Колхозой түрүүлэгшэ-лектор

Еловско сельсоведэй Жуковай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүхэсоюзна общественэй гэшүүн нүхэр Мамурков лекци олоор уншадаг, өөрөө текстыень зохёон бэшэдэг юм.

А. Мангатханов.

Түнхэн.

„Агитаторай блокнодой" ээлжээтэ номер

КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ, 19-дэхи номер хэблэгдэн гараба.

«Хөөрэлдөө хэхэ материалнууд» гэһэн бүлэг соо К. Пашинай «Малай үбэлжэлгэдэ эмхитэйгээр бэлдэе», БМАССР-эй Хүдөө ажахын министерствын главна зоотехник М. Ильинэй «Хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэреэ улам үргэдхэе», БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй барилга ба архитектурын хэрэгэй управлениин начальник С. Шотиной «Барилгын шанар дээшэлүүлхэ» гэһэн статьянууд бии.

Агуу ехэ Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан бүлэг соо И. Плышевскиин «Агуу ехэ Октябрь Зүүн зүгэй арадуудые бэеэ даадаг болохын түлөө тэмсэлдэ зоригжуулаа», Б. Махатовай «Корсаково тосхоной урданай ба мүнөөнэй байдал» гэһэн статьянууд толилогдоо.

Агитационно хүдэлмэриин хроникэ соо «Агуу ехэ Октябриин 40 жэлэй ойдо» гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй тезисүүдые ажалшад шудална. «Нүүдэл кинолектори», «Культурын байшангай агитбригада колхозуудта ошоно» гэһэн мэдээсэлнүүд үгтөө.

★ 18 жэл һаалишаар ★

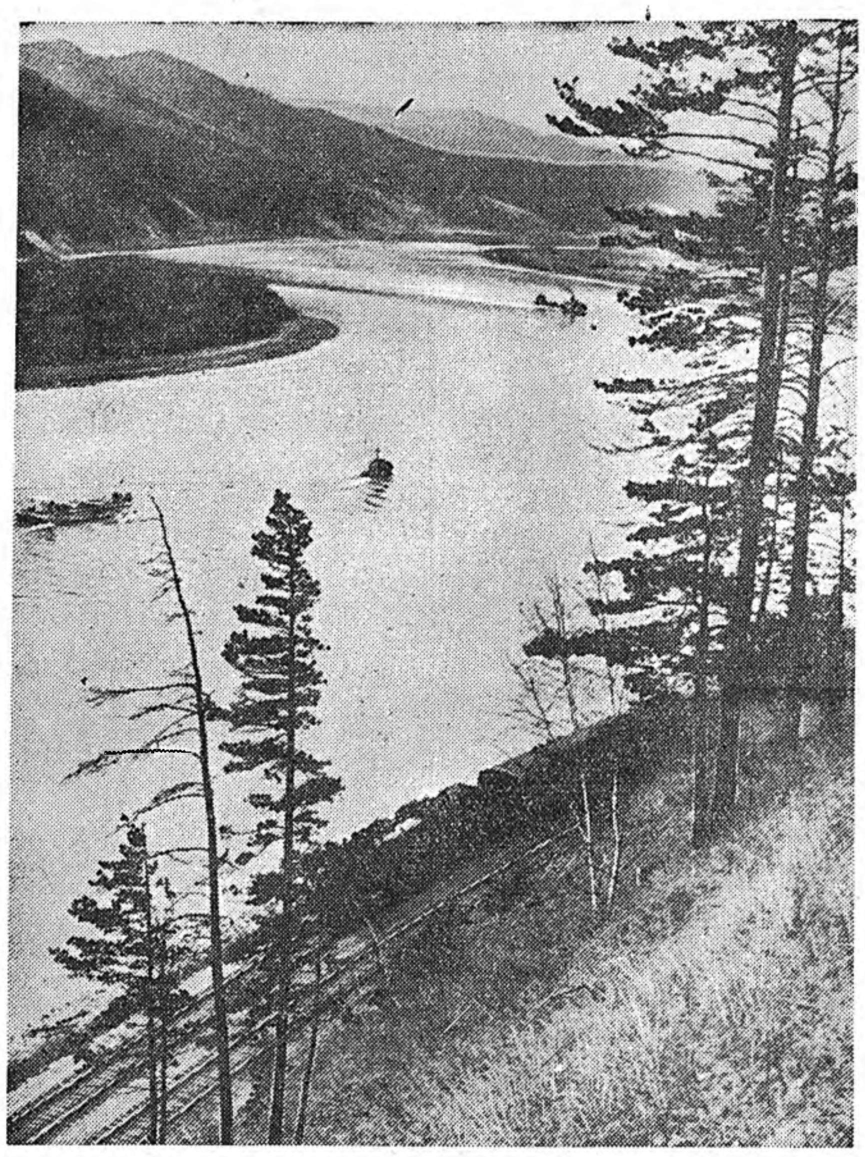

Һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн партиин уряае Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан С. Балданова халуунаар угтаба.

— Энэ тон зүб уряа! Бидэ һаалишад партиин уряагай харюуда үнэн зүрхэнһөө оролдолго гарган ажаллахабди,—гэжэ нүхэр Балданова хөөрэнэ. Энэ нүхэр 18 жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлжэ байха зуураа, өөрынгөө мэргэжэлдэ олон залуушуулые һургаһан байха юм.

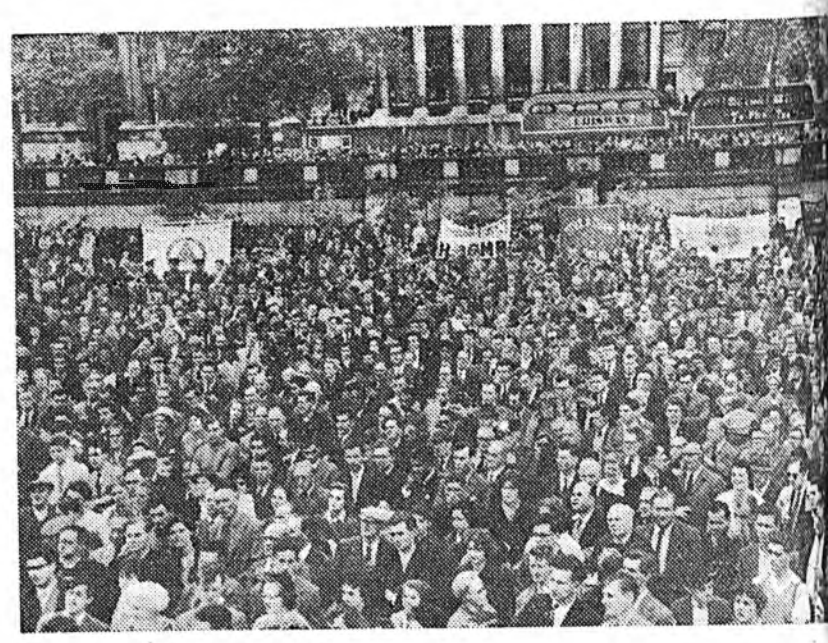
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Балданова.

Ц. Шагжиевай фото

СЭЛЭНГЫН ЭРЬЕДЭ. **И. Денисовэй** фотоэтюд.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулхын, тэрэниие хорюулхын түлөө ...лиин арад зон улам эршэтэйгээр тэмсэдэг болоһо байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Һаяхан Лондоной Трафальгарска талмай дээрэ болоһон ми... харуулагдана.

ТАСС-эй фотохроника.

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша тусхай бүмбэгэ тухай Франциин эрдэмтэд иигэжэ бэшэнэ

ПАРИЖ, октябриин 11. (ТАСС). Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша түрүүшын бүмбэгые Советскэ Союзай табиһан ушарта Франциин эрдэмтэд анхаралаа хандуулһаар.

Бүмбэгын хэды сагта хаана ябахыень советскэ эрдэмтэдэй айхабтар зүбөөр тодорхойлжо шадаһандань би ехээр баярлан бахарханаб гэжэ техническэ наукануудай до... Анри Гиттон мэдүүлбэ.

Францида ухаанай-шэнжэлэ... хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуу... гэхэдэ мүнгэ зөөри үгы байна г... эрдэмтэд мэдүүлнэ. «Хэрбээ саа... даашье иимэ байгаа һаань, Фра... ойрын сагта багаар хүгжэнги с... болошохонь»,—гэжэ профессор В... си хэлээ.

„Бидэнэр энхэ тайбан байдалда ажаһуухые хүсэнэбди, сэрэгэй бүлэглэлнүүд манда хэрэггүй"

Сириин президент Шукри Куатлиин мэдүүлгэ

ДАМАСК, октябриин 11. (ТАСС). Һаяхан Сириин Республикын президент Куатли Сириин урда нютагуудаар ябаха зуураа, правительствын ябуулдаг гадаадын политика тушаа мэдүүлгэ хэбэ. Бидэнэр хүн бүхэн зол жаргалтай, амгалан тайбан байдалда ажаһууһай гэжэ һанадагбди. Бидэнэр империализмын богоолшолгоһоо сүлөөрхые хүсэнэбди. Өөрынгөө хилые бэхижүүлхэ гэжэ оролдонобди. Гэбэшье, энээгээрээ өөрынгөө хүршэнэртэ багаханааршье занаха һа... гүйбди.

Сири хадаа сэрэгэй гадаадын ...лэглэлнүүдтэ хабаадахые хүсэн... гэжэ президент онсолон тэмдэгл... Мүн гадаадын сэрэгэй бүлэг... нүүдтэ хабаадахые хүсэгшэдые ...дэнэр баһал буруушаанабди г... тэрэ нэмэн хэлэбэ. Египедэй, С... довска Аравиин, Иорданиин, Й... гай, Ливанай, Хойто Африкын ... дууд манай энэ һанамжые мү... баримтална гэжэ һананабди.

Израильда баригдажа байгаа Америкын сэрэгэй база тухай Сириин газетэ иигэжэ бэшэнэ

ДАМАСК, октябриин 11. (ТАСС). «Аль-Джумхур» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Израильда, Дундада далайн эрье дээрэ Хайфа нютагһаа урдуур, Холбоото Штадууд да... сэрэгэй база барижа байна.

Энэ базын барилга тон нюу... хэгдэнэ.

Алжирта тулалдаан үргэлжэлһөөр

ПАРИЖ, октябриин 11. (ТАСС). Һүүлэй хэдэн үдэрэй туршада Алжирта Франциин сэрэгүүд болон Алжирай национально-сүлөөрэлгын армиин отрядуудай хоорондо хэдэн шанга тулалдаан болоо гэжэ хэблэл мэдээсэнэ.

Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ хабаадагшадые хатуу шэрүүнээр хэһээн зобоожо байһан тухай гэршэлһэн олон баримта... тухай газетэнүүд бэшэнэ. Октяб... 10-да Алжир городой түрмэдэ А... рай үшөө 3 хүн саазалуулжа а... ба. Алжир городой шадар Франц... сэрэгэйхид «зониие шалгаха»... гэжэ шалтаад, Алжирай 12 эр... ниие алаа. Мүн Орлеанвилиин ... дар сэрэгэйхид зониие шалгажа, ...жирай гурбан зуун хүниие ту... гаа.

БАРИЛГАШАДАЙ БРИГАДИР

Улан-Удын центрһээ Сэмбын фабрика ошодог харгын хажуу тээ томо томо гэрнүүдэй барилга харагдана. Машинануудай хүнхинөөн, кранай гэнжын таршаганаан дундуур барилгашадай хөөрэлдэхэ, бэе бэеэ ооглолсохо абяан намарай аалин агаарта һонороор дуулдана.

Эгээ наада захадань һаяхан баригдажа эхилһэн нэгэ гэртэ дүтэлэн ошоходо, арбаад гаран хүн хана бодхоожо, хүрин улаан хирпиисэ шадамараар дабхасуулан табижа байба. Нүгөө заримань модошье дархална, шабаршье зуурана, кранай үлгүүртэ хирпиисэшье ашажа, ехэл сүлөө забдагүй хүдэлмэрилнэ.

—«Бурмонголстрой» трестын 4-дэхи управлениин бригадир нүхэр Зайцевтай уулзажа болохо гү?—гэжэ бэрзээнтэ бээлэйтэй хүндэ хандахада:

—Болохо даа. Теэд, та Зайцев гээшэтэеэ уулзашоод байналта,—гэжэ ойрохон хүдэлмэрилжэ байһан нэгэ залуухан хүбүүн «юул аабшэ» гэһэндэл үрөөһэн нюдэеэ нүхэр тээшээ аниб гүүлэн, хэлээдхибэ.

Нүхэр Зайцевтай мэндэ амараа хэлсэжэ, танилсаһанай һүүлээр ажал хүдэлмэри тухайнь хөөрэлдэжэ эхилбэди.

—Манай бригадынхид залуушуул юм. Бригадамнай залуушуулай комплексно бригада болоһоор һаяхан,—гээд, нүхэр Зайцев:—Тээ тэрэ гэрнүүдые харагты,—гэжэ хажуу тээшэнь зааба.

Тэндэнь һаяхан һуулгагдаһан залуухан гүлмэр модонуудаар хүреэлээтэй томо сагаан 3 дабхар хоёр гэрэй хажууда «Эмнэлгын яаралтай туһаламжа» гэһэн бэшэгтэй «ЗИМ», «Москвич», «Победа» машинанууд асфальталһан талмай дээрэ, урилдаанда табигдаха гэһэн хүлэг моридтол, жэрылдэн байна.

Хэдыхэн жэлэй саада тээ эндэ миин хооһон тала элһэн нюрууга халуун наранда шаруулжа, нимгэн улатай сандаляар ябаха аргагүй байдаг һэн. Теэд барилгашад хүдэлмэришэ хүдэр гараараа оньһото техникын хүсые хэрэглэн, хооһон байһан талын түхэл шарайе хубилгаа.

—Бидэнэр тиимэ тала газарта тэрэ гэрэй һууриие анха түрүүч табижа эхилһэн байхабди,—гэжэ Сергей Петрович тэбхэр сагаан гэр тээшэ харасагаан хөөрэнэ.

—Залуушуул гээшэш шударгы солбон зон даа. Ажал хүдэлмэримнай урматай түргөөр, һайн шанартайгаар бүтэнэ. Республика соогоо эгээн түрүүн комплексно бригада боложо, үүсхэл гаргаһан нэрээ эл дахагүй байхабди.

—Сергей Петрович, ямар аргаар комплексно бригадаяа хүтэлбэрилнэт?

—Ямар аргаар гэхэб даа. Бригадамнай урдань шулуушадай ба элдэб ажал хэгшэдэй хоёр бригада байһан юм. Бригадын мэдэлдэ машина болон техникэ байдаггүй һэн. Бригададаа хүдэлмэришэд олонтойшье һаа, ажалаймнай бүтээсэ нилээдгүй һаатадаг байгаа. Заримашуул ехэ салинтай хүнгэшэг хүдэлмэри хэхээ оролдодог гү, али үдэр үнгэргэхын тула бэе бэеэ харалсаад, өөдтэй юумэ хэдэггүй һэн.

—Зүб даа, бишье һая ороод байхадаа тиигэжэ һанадаг һэм,— гэжэ хөөрэлдөөндэмнай оролсоһон Дементьев хэлэжэрхибэ.

—Тиимэл һэн хаш, бага зэргэ хараал амасаһан байхаш,— гээд, Сергей Петрович иигэжэ хэлэбэ.—Эмхи зургаануудта үлүү тушаалнуудые болюулжа эхилһэн үедэ ажал хүдэлмэреэ хаража үзөөд, 17 гэшүүдтэй комплексно бригада эмхидхэһэн байгаабди. Тэдэнэй дунда 10 шулуушан, 2 модошо дархан, 1 элдэб ажал хэгшэ, 3 шабар зуурагша, 1 кран залагша бии. Хүн бүхэн мүнөөдэр гү, али үглөөдэр юу хэхээ һайнаар мэдэжэ, дааһан ажалаа хүшхэрөөд байдаг. Шулуушаднай пол, потологоо дэлгэдэг, модошо дархашуулнай сонхын холоодо, үүдэ болон раманууды дархалдаг. Пеэшэнэй хэгдэхэ болоо һаа, бригада сооһоомнай пеэшэншэдшье олдодог. Иигэжэ ажаллахада нэгэшье хүн миин байдаггүй, теэд үдэр дүүрэн хүдэлхэдөө тиимэшье ехээр эсэгдэдэггүй юм. Бригадамнай трест соогоо түрүү зэргэдэ ябалсадаг. Мантай Василий Куделинэй комплексно бригада мүрысэнэ. Һаяхан Василий минии һурагша байһан аад, эрхим барилгашан боложо, шэнэ комплексно бригадын эмхидхэгдэхэдэ бригадираар томилогдоо һэн. Би сугтаа мүрысэдэг туладаа шэнэ бригадирта дүй дүршэлөө дамжуулжа, орёо бэрхэ асуудалнуудтань заабари үгэжэ байдагби. Василиин бригада манһаа тиимэшье ехэ хожомдодоггүй, трест соогоо хоёрдохи һууридa ябадаг. Теэд, мүнөөшье би эрхим һурагшадтайб. Жэшээлхэдэ, С. П. Григорьев барилга тушаа юуш мэдэхэгүй хүн һаяхан бригададамнай ерэһэн юм. Һүбэлгэн бэрхэ Григорьев уданшьегүй шулуушан болоо һэн. Тэрэнэй уран гар энэ харюусалгатайшье, хүндэтэйшье ажалда дүйтэй байшоо. Бригада соогоо дэлгэрһэн мүрысөөндэ Григорьев үдэрэй, һарынгаа түсэбые 150—200 процент дүүргэдэг. Тэрэ мүнөө 5-дахи разрядай барилгашан болохоёо бэлдэжэ байна. Гадна, үдэшын һургуулида 8-дахи класста һурадаг.

Үнэхөөрөөшье Сергей Петрович һурагшадаараа омогорхонгүй яахаб. «Бурмонголстрой» трестын хүндэлэлэй самбарта Сергей Петровичын нэрэ эрхим һурагшад В. Куделинэй, С. Григорьевой нэрэтэй зэргэлэн бэшээтэй байдаг ха юм. Гурбуулан трестын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байха.

Нүхэр Зайцев өөрөө 17 наһатайдаа барилга дээрэ хүдэлмэрилжэ эхилһэн хүн. Тиихэдэ техникэ машинанууд хомор, миин лэ бэеэрээ зүдхэжэ, хоёр-гурбан дабхар гэр дээрэ модо шулуу, хирпиисэ гаргадаг байгаа. Теэд, барилгада дуратай залуухан хүбүүе ямаршье бэрхэшээлнүүд сухарюулаагүй, харин мэргэжэл шадабаряа саашань ехэдхэхэ хэрэгтэнь улам ехээр туһалһан байна. Хэдыхэн жэлэй турша соо ажалдаа үнэн зүрхэнһөө, оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ, түрүү барилгашадай дунда оролсоо һэн.

1941 он. Сергей Петрович барилга дэрэһээ Эхэ ороноо хамгаалгын дайнда шуумгай мордолсоо бэлэй. 17 жэл соо барилсаһан гэрнүүдээ, арад зоноошье дайнай газарнуудта солдат Зайцев эрэлхэг зүрхэтэйгөөр хамгаалалсажа ябаа. 1945 ондо Сергей Петрович дайсаниие да... саад, түрэл нютагтаа, гэр бүл... дуратай ажалдаа бусаа һэн. Ер... жэлдээ Сергей Петрович бар... дээрэ бригадираар томилогдоод... нөө 29-дэхи жэлээ барилгашаар ...дэлмэрилжэ байна. Улан-Удэ го... то энэ нүхэр хэды олон гэр бод... соо гээшэб!

Сергей Петрович ороной эр... барилгашадай зэргэдэ оролс... «Эрхим барилгашан» гэһэн зн... гоор шагнагдаа. Энэ хадаа ... удаан саг соо юрын барилгаш... шье, бригадирааршье хүдэлж... тэрэнэй эрхим амжалта туйлаһ... гэршэлнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ тэрэнэй ба... дэйнь уран гараар республикын ...нэлгын городогой гоё һайхан, ...руул сэбэр байшангууд бариг... байнхай. Жэшээнь, 3 дабхар ... 1958 ондо ашаглалгада оруул... ха ёһотой аад, болзорһоо ур... ригдажа, шэнэ жэл болотор а... лалгада оруулхын тула штука... нуудай, шэрдэгшэдэй бригада ... шын хүдэлмэри хэжэ байна.

Дүршэлтэй бригадираар то... логдоһон энэ бригадада ажала... рүүшүүл олон. Жэшээлхэдэ, шу... шад С. П. Григорьев, Е. М. Па... кас, С. Брадчиков, Н. Дементь... уран дархан Бояркин, элдэб а... хэгшэ Пономарев болон бусад ... рэйнгөө, һарынгаа даалгаба... 150—200 процент дүүргэнэ.

Агуу ехэ Октябриин 40 жэлэй ... дарта ойе ажалай эрхим бэлэг... гээр угтахын тула мүнөө энэ бр... дын барилгашад эсэхэ сусахые... дэнгүй ажаллажа, шэнэ шэнэ ... жалта туйлажа байна.

М. ГОНЧИКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эдээ хоолой болон эд бараанай магазинай гэр баригдажа байна. Хүрээ соо нүхэр Зайцев.

Редактор Д. Л. ЛОБСАН...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00554. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 57